

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Λεξικά Ορολογίας»

Συγγραφή: ΤΡΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

Εφαρμογή: ΤΡΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Λεξικά Ορολογίας

Εφαρμογή σεναρίου

Θεοδώρα Τριαντοπούλου

Δημιουργία σεναρίου

Θεοδώρα Τριαντοπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Βαρβάκειο Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο

Χρονολογία

Από 9-11-2012 έως 11-12-2012

Διδακτική/θεματική ενότητα

- 9^η Ενότητα: Μέρος Β΄: «Χρήση ειδικού λεξιλογίου, Ορισμός». Μέρος Δ΄: «Χρήση Λεξικών».
- 8^η Ενότητα: Γ΄ Μέρος: Πολυλεκτικά Σύνθετα
- 1^η Ενότητα: Μέρος Δ2: Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Ιστορία (Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου)

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο φιλολογικών μαθημάτων ή εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Η εφαρμογή προϋποθέτει τη διαθέσιμη διδασκαλία της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου και της Νεοελληνικής Γλώσσας ή τη συνεργασία με συνάδελφο που διδάσκει το γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας.

Επιπλέον, προϋποθέτει την εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με τη χρήση επεξεργαστή κειμένου (Word) και τη γνώση κατασκευής υπερσυνδέσεων με ιστοσελίδες και άλλα αρχεία Word. Τέλος, η εφαρμογή προϋποθέτει τη χρήση εργαστηρίου πληροφορικής με σύνδεση στο διαδίκτυο και χρήση προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα για την παρουσίαση των εργασιών.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Θεοδώρα Τριαντοπούλου, Λεξικά Ορολογίας, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εφαρμογή αυτή οι μαθητές δημιουργούν λεξικά ορολογίας έξι ή οκτώ ειδικών όρων για το γνωστικό αντικείμενο της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας, αξιοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει ο επεξεργαστής κειμένου Word. Για κάθε λήμμα καταγράφεται ο σύντομος και ο εκτεταμένος ορισμός, πληροφορίες γραμματικές και σχηματισμού του όρου και δημιουργείται υπερσύνδεση με το αντίστοιχο λήμμα από το [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#), καθώς και με επιπρόσθετο σχετικό υλικό (εικόνες, βίντεο κλπ.). Καταγράφονται, επίσης, οι πηγές που αξιοποιήθηκαν. Τα λεξικά παρουσιάζονται στην ολομέλεια, αξιολογούνται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που συνδιαμορφώνονται από μαθητές και εκπαιδευτικό και διορθώνονται.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η εφαρμογή αναπτύσσεται εντός του πεδίου της Θεωρίας της Εμπλαισωμένης ή Εγκαθιδρυμένης Μάθησης και οργανώνεται γύρω από την επίλυση προβλήματος. Ζητούμενο είναι η δημιουργία λεξικών ορολογίας για το γνωστικό αντικείμενο της Μεσαιωνικής κα Νεότερης Ιστορίας και το σχέδιο της εργασίας εμπεριέχει στοιχεία της μεθόδου project. Στο πλαίσιο αυτό υποστηρίζεται η συνεργατική μάθηση: οι μαθητές επιλέγουν, σχεδιάζουν συνεργατικά, συνεπεξεργάζονται κείμενα, αναζητούν πηγές πληροφόρησης στο διαδίκτυο, τις οποίες αξιολογούν και ετοιμάζουν το τελικό προϊόν το οποίο αξιολογείται από τους ίδιους και από τις άλλες ομάδες. Ο

εκπαιδευτικός στο σενάριο αυτό προετοιμάζει τις δραστηριότητες και διευκολύνει και καθοδηγεί τις ομάδες στην περίπτωση που συναντούν δυσκολίες. Η αξιολόγηση δεν αποτελεί προνόμιο του εκπαιδευτικού, αλλά μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν και οι ίδιοι οι μαθητές αποτιμώντας τα αποτελέσματα της εργασίας τους. Στο σενάριο αυτό δίνεται έμφαση στην παραγωγή λόγου και ως ατομική αλλά και ως συνεργατική διαδικασία και η παραγωγή λόγου δεν αντιμετωπίζεται ως μία εφάπαξ και στατική διαδικασία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Μέσα από τη δημιουργία λεξικών ορολογίας επιχειρείται η αναδόμηση πληροφοριών που στο σχολικό βιβλίο παρουσιάζονται στην Ενότητα 1 (ανάπτυξη παραγράφου με ορισμό) και 9 (χρήση ειδικού λεξιλογίου, τεχνική διατύπωσης ορισμών, χρήση Λεξικών). Οι μαθητές διερευνούν τον τρόπο σχηματισμού των ειδικών όρων, προσεγγίζουν την έννοια της πολυσημίας ενός όρου και ασκούνται στη διατύπωση των ορισμών τους αξιοποιώντας το βιβλίο της *Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας*, καθώς και το ερμηνευτικό *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*. Επιπλέον, ασκούνται στην αναζήτηση επιπρόσθετου πληροφοριακού υλικού σχετικού με τον όρο.

Η συγκεκριμένη εφαρμογή ακολούθησε μόνο την *πρώτη φάση* του αρχικού σεναρίου. Επιπλέον, επιλέχθηκε το γνωστικό αντικείμενο της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας γιατί εκείνο το χρονικό διάστημα ο εκπαιδευτικός δίδαξε στο συγκεκριμένο τμήμα και αυτό το γνωστικό αντικείμενο.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Το σενάριο έχει κυρίως γλωσσική και μεταγλωσσική εστίαση, καθώς οι μαθητές εξοικειώνονται με τον τρόπο δημιουργίας ενός ειδικού λεξικού και σχολιάζουν τις εργασίες άλλων ομάδων, επιτυγχάνεται όμως και καλύτερη ταξινόμηση της γνώσης

που έχουν ήδη κατακτήσει στο γνωστικό αντικείμενο της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκονται τα εξής:

- Εύρεση ειδικών όρων σε ένα κείμενο ειδικού επιστημονικού ενδιαφέροντος·
- επίγνωση των τρόπων σχηματισμού λέξεων με έμφαση στη στρατηγική του μορφολογικού τεμαχισμού·
- κατανόηση της έννοιας της ‘πολυσημίας’ των όρων·
- κατανόηση ότι οι λεξικοσυντακτικές επιλογές στη διατύπωση ενός ορισμού σχετίζονται με το ιδιαίτερο το ύφος του ορισμού.

Γραμματισμοί

Κλασικός Γραμματισμός

- Εξοικείωση με την ανάγνωση ερμηνευτικών λεξικών: εύρεση όρων σε λεξικά και αξιοποίηση των πληροφοριών τους.
- Διατύπωση απλών ορισμών ειδικών όρων και ανάπτυξη εκτεταμένων ορισμών ειδικών όρων σε μορφή παραγράφου.

Νέοι Γραμματισμοί

- Αξιοποίηση των ηλεκτρονικών ερμηνευτικών λεξικών για την εύρεση της σημασίας ειδικών όρων και την επαλήθευση υποθέσεων των μαθητών για τον τρόπο σχηματισμού τους και τη γραμματική τους κατηγορία ([Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)).
- Αναζήτηση επιπρόσθετων πληροφοριών στο διαδίκτυο για κάθε όρο και κριτική αξιοποίησή τους.
- Αξιοποίηση του επεξεργαστή κειμένου για συμπαραγωγή γραπτού λόγου: ανάπτυξη ηλεκτρονικών λεξικών ορολογίας και ανάπτυξη γραπτού σχολίου

Κριτικός Γραμματισμός

Οι μαθητές συγκρίνοντας τους ορισμούς που οι ίδιοι αναπτύσσουν με τη βοήθεια των σχολικών εγχειριδίων με αυτούς που περιέχονται στα ερμηνευτικά λεξικά αποκτούν επίγνωση των διαφορών λεξικών που αφορούν τη γενική γλώσσα και των ειδικών λεξικών που αφορούν την επιστημονική γλώσσα.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου αποτελεί η διαθεματική εργασία στο [τέλος της 9^{ης} Ενότητας](#) (σ. 148), σύμφωνα με την οποία οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες εντοπίζουν επιστημονικούς όρους από σχολικά εγχειρίδια και δημιουργούν ένα μικρό λεξικό.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται θεματικά με το [Β΄](#) και [Δ΄](#) μέρος της 9^{ης} ενότητας της Νεοελληνικής Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου «Ταξίδι στο μαγικό κόσμο του Διαστήματος» αλλά και τη δεύτερη διαθεματική εργασία στο [τέλος της ενότητας](#) (σ. 148). Επιπλέον, αξιοποιεί από την 1^η Ενότητα το [Δ2](#) μέρος «Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφων». Το σενάριο συνάδει:

α) Με τους στόχους του [ΔΕΠΠΣ](#) για τη Β΄ Γυμνασίου, σύμφωνα με τους οποίους ο μαθητής:

- εξοικειώνεται με τη χρήση λεξικών διαφόρων ειδών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών, ονοματικών, πραγματολογικών, λεξικών συνωνύμων και αντιθέτων, παραγώγων κλπ.)·
- εξασκείται στη διατύπωση ορισμών·
- κατανοεί τη σκοπιμότητα και την τεχνική των ορισμών·

- ασκείται στην αναζήτηση λημμάτων, καθώς και στην αναζήτηση συγκεκριμένων κάθε φορά πληροφοριών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών κλπ.) για τα λήμματα. Συγκρίνει διάφορα είδη λεξικών μεταξύ τους και συνηθίζει να ανατρέχει κάθε φορά στο πιο κατάλληλο για την περίπτωση.

β) Με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το Γυμνάσιο](#) (2011), σύμφωνα με το οποίο ορίζονται ως ενδεικτικά αποτελέσματα και δραστηριότητες για τη Β΄ Γυμνασίου τα ακόλουθα:

- χρήση λεξικών διαφόρων ειδών ανάλογα με τις ανάγκες πληροφόρησης·
- αξιοποίηση ποικίλων λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών, συνωνύμων, παραγώγων κλπ.)·
- αναζήτηση άγνωστων λέξεων και ετυμολογιών σε λεξικά·
- αναζήτηση διαφόρων σημασιών και χρήσεων λέξεων σε λεξικά και ηλεκτρονικά σώματα κειμένων (κυριολεκτική/μεταφορική σημασία, πολυσημία, συνωνυμία κλπ.)·
- ατομικές και ομαδικές έρευνες μικρής εμβέλειας με χρήση ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών ή άλλων πηγών του διαδικτύου και λογισμικών·
- χρήση βοηθημάτων (λεξικά, γραμματική) για την αποδεκτή, ανάλογα με το είδος και την περίπτωση, γραφή·
- χωρισμός των μαθητών και μαθητριών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με τη χρήση κειμενογράφου, λογισμικού παρουσίασης (για πολυτροπικά κείμενα) και διαδικτυακών εργαλείων συνεργατικής γραφής·
- παρουσίαση στην τάξη μικρών ατομικών ή ομαδικών ερευνών που γράφτηκαν στον υπολογιστή με χρήση κειμενογράφου, διορθωτή, λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, σελιδοποιητή κλπ., εκπαιδευτικών λογισμικών ή με χρήση των υπηρεσιών και των συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται στο σενάριο για άμεση πρόσβαση στην πληροφορία (σύνδεση με το [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)), για την άντληση υλικού (εύρεση επιπρόσθετου υλικού), υποστηρίζουν τη συνεργατική γραφή μέσα από τη χρήση του επεξεργαστή κειμένου Word και εισάγουν τους μαθητές στην έννοια και λειτουργία του υπερκειμένου.

Κείμενα

Αξιοποιούνται κείμενα από το σχολικό εγχειρίδιο [Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία](#) Β΄ Γυμνασίου και από το σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η & 2^η διδακτική ώρα

1^η Φάση: Αφόρμηση

Η εφαρμογή ξεκίνησε (1^η διδακτική ώρα) από το [Εισαγωγικό κείμενο 3 της 9^{ης} ενότητας](#) (σ. 138) «Ταξίδι στο Γαλαξία». Επιλέχθηκε αυτό το κείμενο, γιατί θεματολογικά αποτελούσε ομαλή μετάβαση από τη θεματική ενότητα «Ταξίδια» που εξετάστηκε στην τάξη το αμέσως προηγούμενο διάστημα. Με αφετηρία το κείμενο, καταγράφηκαν στον πίνακα οι ειδικοί επιστημονικοί όροι του κειμένου και δημιουργήθηκε στην ολομέλεια της τάξης προβληματισμός και συζήτηση γύρω από τη μορφή των ειδικών επιστημονικών όρων, τον τρόπο διατύπωσης των ορισμών τους καθώς και τη χρήση λεξικών. Οι μαθητές μελέτησαν επιπλέον τα κείμενα [4, 5, 6 και 7](#) του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας προκειμένου να κατανοήσουν την έννοια του σύντομου ορισμού.

Τη δεύτερη διδακτική ώρα οι μαθητές μελέτησαν σε ομάδες τα κείμενα [12, 13, 14, 15, και 16](#) του σχολικού εγχειριδίου προκειμένου να εντοπίσουν τις πληροφορίες που περιέχει ένα λεξικό και τον τρόπο οργάνωσής τους. Στη συνέχεια, τέθηκαν στην ολομέλεια τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποια μορφή έχουν οι ειδικοί όροι (ουσιαστικά, ουσιαστικοποιημένα επίθετα, λεξικές φράσεις);
- Πώς είναι η δομή/μορφή του ορισμού (οριστέα έννοια, γένος, ειδοποιός διαφορά), το ύφος του (οικείο ή επίσημο), η έκτασή του (απλοί και εκτεταμένοι ορισμοί);
- Περιέχονται οι ειδικοί όροι στα ερμηνευτικά λεξικά; Πόσο σαφής και επαρκής είναι ο ορισμός των ειδικών όρων σε σχέση με τον ορισμό του όρου στα σχολικά εγχειρίδια; Γιατί;
- Ένας ειδικός όρος έχει επιπλέον σημασίες;

Οι μαθητές έδωσαν τις απαντήσεις που μπορούσαν στα ερωτήματα αυτά, καθορίστηκε όμως ότι η συζήτηση θα ολοκληρωθεί, αφού πρώτα φέρουν σε πέρας ένα σχέδιο εργασίας που αφορά στη δημιουργία λεξικών ορολογίας. Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός παρουσίασε το σχέδιο εργασίας με τίτλο «Δημιουργία λεξικών ορολογίας για το μάθημα της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας». Εκπαιδευτικός και μαθητές σχεδίασαν από κοινού τη μορφή του λεξικού. Αποφασίστηκε το λεξικό να περιέχει έξι ή οκτώ ειδικούς όρους, τον σύντομο και τον εκτεταμένο ορισμό τους, χαρακτηρισμό της μορφής του όρου, υπερσύνδεση με το αντίστοιχο λήμμα του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής και με επιπρόσθετο υλικό (εικόνες, βίντεο) και να περιλαμβάνει βιβλιογραφία. Ορίστηκε ως χρόνος προετοιμασίας των λεξικών τέσσερις διδακτικές ώρες. Καθορίστηκε επίσης ότι μετά την ολοκλήρωση του έργου τα λεξικά θα παρουσιαστούν στην ολομέλεια και θα αξιολογηθούν από τις ομάδες των μαθητών.

Στη φάση αυτή, συγκροτήθηκαν από τον διδάσκοντα τριμελείς ή τετραμελείς ομάδες μαθητών με κριτήρια την επίδοσή τους, τις μεταξύ τους σχέσεις και τις δεξιότητες των μελών της ομάδας. Οι ομάδες αυτοοργανώθηκαν αναλαμβάνοντας συγκεκριμένους ρόλους: συντονιστής συζήτησης, αυτός που συνοψίζει, χειριστής Η/Υ, διαμεσολαβητής. Επιπλέον, δόθηκε στους μαθητές [Φύλλο Εργασίας](#) που

καθόριζε τα επιμέρους βήματα που έπρεπε να ακολουθήσουν οι μαθητές προκειμένου να φέρουν σε πέρας το έργο.

Συλλογή όρων – Καταγραφή σύντομου ορισμού – Έλεγχος υποθέσεων μέσα από ερμηνευτικό λεξικό (2 ώρες)

Την τρίτη ώρα οι μαθητές/λεξικογράφοι αξιοποιώντας τις οδηγίες του [Φύλλου Εργασίας](#) συγκέντρωσαν τους ειδικούς επιστημονικούς όρους από συγκεκριμένες ενότητες του σχολικού εγχειριδίου *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου* και δημιούργησαν ένα αρχείο Word στο οποίο κατέγραψαν τους όρους που συγκέντρωσαν, καθώς και τον σύντομο ορισμό τους. Ο εκπαιδευτικός κινούμενος ανάμεσα στις ομάδες διευκόλυνε το έργο συλλογής των όρων υποστηρίζοντας το έργο τους. Οι ομάδες στη φάση αυτή έφεραν σε πέρας τα δύο πρώτα βήματα του [Φύλλου Εργασίας](#). Όλες οι ομάδες πήγαν πολύ καλά και έμειναν ευχαριστημένες από τη συνεργασία τους. Καθορίστηκε η προεργασία που έπρεπε να κάνει κάθε μέλος της ομάδας για την επόμενη φορά.

Την τέταρτη διδακτική ώρα οι μαθητές έφεραν σε πέρας το τρίτο βήμα και το εν μέρει το τέταρτο. Συγκεκριμένα, έκαναν υποθέσεις για τον τρόπο σχηματισμού των όρων στηριζόμενοι στην τεχνική του μορφολογικού τεμαχισμού και στις γενικότερες γνώσεις τους για τη γλώσσα και χαρακτήρισαν τους όρους (απλή, παράγωγη, σύνθετη ή παρασύνθετη λέξη, λεξική φράση, παραθετικό σύνθετο), εντόπισαν τους ειδικούς όρους που επεξεργάζονταν στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) και σύγκριναν τον σύντομο ορισμό των όρων που δημιούργησε η ομάδα με αυτόν του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής και τις υποθέσεις σχηματισμού των όρων με τις αντίστοιχες πληροφορίες του Λεξικού. Κάποιες ομάδες προέβησαν σε διορθώσεις και δημιούργησαν υπερσυνδέσεις του όρου με το σχετικό λήμμα του λεξικού.

Στη φάση αυτή, προέκυψαν τα ακόλουθα προβλήματα: δυσλειτουργία των Η/Υ του εργαστηρίου, Η/Υ που δεν είχαν σύνδεση στο διαδίκτυο, ελλιπής προεργασία από

το σπίτι κάποιων μελών των ομάδων. Ο εκπαιδευτικός υποβοηθούσε το έργο των ομάδων προσπαθώντας να επιλύσει τα κάθε φύσεως προβλήματα που προέκυπταν και έδειξε στους μαθητές τον τρόπο να δημιουργούν υπερσυνδέσεις στο κείμενο του Word με την ιστοσελίδα του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής και με άλλα αρχεία Word. Επιπλέον, επειδή τα τεχνικά προβλήματα που αντιμετώπισαν κάποιες ομάδες ήταν αρκετά πρότεινε στους μαθητές να συνεργαστούν διαδικτυακά προκειμένου να προχωρήσουν τη δουλειά τους.

3^η διδακτική ώρα

Εμπλουτισμός λημμάτων

Την πέμπτη διδακτική ώρα οι ομάδες έλεγξαν και διόρθωσαν τα κείμενα των εκτεταμένων ορισμών που έφεραν τα μέλη της, αξιολόγησαν το επιπρόσθετο υλικό που εντόπισε κάθε μέλος της ομάδας δημιουργώντας τις σχετικές υπερσυνδέσεις και φρόντισαν τη μορφή του λεξικού (αλφαβητική σειρά, μέγεθος και τύπος γραμματοσειράς). Στη φάση αυτή, κάποια από τα μέλη των ομάδων δεν ήταν συνεπή στην εργασία που είχαν αναλάβει για το σπίτι. Ο συντονιστής των ομάδων ανέλαβε να συγκεντρώσει τα κείμενα των εκτεταμένων ορισμών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και να τα αποστείλει στον διδάσκοντα με τον ίδιο τρόπο. Κάποιες ομάδες πάλι χρειάστηκε να συναντηθούν για να μορφοποιήσουν τη δουλειά τους καθώς δεν είχαν προλάβει στη σχολική αίθουσα λόγω τεχνικών προβλημάτων των Η/Υ του εργαστηρίου και προβλημάτων σύνδεσης στο διαδίκτυο.

4^η & 5^η διδακτική ώρα

Διαμόρφωση κριτηρίων αξιολόγησης – Παρουσίαση Λεξικών – Αξιολόγηση

Την έκτη διδακτική ώρα συνδιαμορφώθηκαν από τον διδάσκοντα και την ολομέλεια τα κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας που αφορούν και στα ακόλουθα: πληρότητα και σαφήνεια ορισμών, επιπρόσθετο υλικό υπερσύνδεσης, γλώσσα-ύφος, μορφή

λεξικού, δημιουργικότητα και πρωτοτυπία, συνεργασία, αξιοποίηση φύλλου εργασίας.

Την έκτη και έβδομη διδακτική ώρα οι εργασίες παρουσιάστηκαν στην τάξη από τις επιμέρους ομάδες. Ακολούθησε η αυτοαξιολόγηση και η ετεροαξιολόγηση. Οι ομάδες των μαθητών ανέλαβαν να βελτιώσουν το λεξικό τους λαμβάνοντας υπόψη τον σχολιασμό του.

Το πρότζεκτ έκλεισε στην ολομέλεια με την αναζήτηση πιο συγκροτημένων απαντήσεων στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αφόρμηση του σεναρίου:

- Ποια μορφή έχουν οι ειδικοί όροι;
- Πώς είναι η δομή/μορφή του ορισμού, το ύφος του, η έκτασή του;
- Πόσο σαφής και επαρκής είναι ο ορισμός τους σε σχέση με τον ορισμό του όρου στα σχολικά εγχειρίδια; Γιατί;
- Ένας ειδικός όρος έχει επιπλέον σημασίες;

Οι μαθητές κατέθεσαν τις απόψεις τους και ο εκπαιδευτικός συνόψισε τις απαντήσεις, κάνοντας παρεμβάσεις όπου νόμιζε αναγκαίο.

Στον φάκελο με τα **τεκμήρια** του σεναρίου επισυνάπτονται τα λεξικά για τη Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου που δημιούργησαν οι ομάδες των μαθητών.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ενότητα 9^η: ΛΕΞΙΚΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Αποστολή σας είναι να δημιουργήσετε ένα *Λεξικό Ορολογίας* για το μάθημα της *Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας*, το οποίο θα απευθύνεται στο μαθητικό κοινό με στόχο να λειτουργήσει ως βοηθητικό υλικό. Το λεξικό σας θα περιέχει 6 ειδικούς όρους, αν η ομάδα σας είναι τριμελής και 8 αν είναι τετραμελής. Το λεξικό σας θα το αναπτύξετε σε word.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Α) Συλλογή όρων – Καταγραφή σύντομου ορισμού – Έλεγχος υποθέσεων μέσα από ερμηνευτικό λεξικό (2 ώρες)

1) Συλλέξτε 6 ή 8 ειδικούς όρους από το σχολικό εγχειρίδιο της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας Β΄ Γυμνασίου και καταγράψτε τους σε ένα αρχείο word.

2) Διατυπώστε τον σύντομο ορισμό των όρων: τονίστε με διαφορετικό χρώμα την οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό διαφορά. Υιοθετήστε ύφος οικείο κάνοντας τις αντίστοιχες γλωσσικές επιλογές

3) Κάντε υποθέσεις για τον τρόπο σχηματισμού του όρου στηριζόμενοι στην τεχνική του μορφολογικού τεμαχισμού και στις γενικότερες γνώσεις σας για τη γλώσσα.

- Αν ο όρος είναι μονολεκτικός χαρακτηρίστε τον ως *απλή λέξη, παράγωγη λέξη, σύνθετη ή παρασύνθετη λέξη*.
- Αν ο όρος είναι περιφραστικός χαρακτηρίστε τον ως *λεξική φράση, παραθετικό σύνθετο* (βιβλίο *Νεοελληνική Γλώσσα*, σ. 128, *Γραμματική*, σσ. 158 και 162).

4) Εντοπίστε τους ειδικούς όρους που επεξεργάζεστε στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#):

- Συγκρίνετε τον ορισμό του όρου που δημιούργησε η ομάδα με αυτόν του Λεξικού και βελτιώστε, αν κρίνετε απαραίτητο, τη διατύπωση του σύντομου ορισμού.
- Ελέγξτε τις υποθέσεις σας για τη γραμματική κατηγορία και τον τρόπο σχηματισμού του όρου αξιοποιώντας τις πληροφορίες του λεξικού.
- Δημιουργήστε υπερσυνδέσεις των όρων του λεξικού σας με τα αντίστοιχα λήμματα από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Κάθε μέλος της ομάδας σας αναλαμβάνει υπό την εποπτεία του δύο όρους και :

- Κάνει το βήμα 4 αν δεν έγινε στην τάξη
- Αναπτύσσει τον εκτεταμένο ορισμό των όρων που ανέλαβε σε παράγραφο, αξιοποιώντας το σχολικό εγχειρίδιο ή άλλες πηγές και τον γράφει σε ένα ξεχωριστό αρχείο word.
- Εντοπίζει σχετικό επιπρόσθετο υλικό με τον όρο από το διαδίκτυο (εικόνες, βίντεο κλπ.) σημειώνοντας την ηλεκτρονική διεύθυνση.

B) Εμπλουτισμός λημμάτων λεξικού (1 ώρα)

1) Ελέγξτε και διορθώστε τα κείμενα των εκτεταμένων ορισμών που κάθε μέλος της ομάδας δημιούργησε και αξιολογήστε το επιπρόσθετο υλικό που κάθε μέλος της ομάδα εντόπισε.

2) Δημιουργήστε υπερσυνδέσεις με τα αρχεία word των εκτεταμένων ορισμών και με το επιπρόσθετο υλικό.

3) Φροντίστε τη μορφή του λεξικού σας: Βάλτε τα λήμματα σε αλφαβητική σειρά και κάντε μορφοποιήσεις, προσέξτε το μέγεθος και τον τύπο της γραμματοσειράς, τα χρώματα κλπ.

4) Καταγράψτε τις πηγές σας και τέλος τα ονόματά σας. Ελέγξτε επίσης ότι κάθε εκτεταμένος ορισμός έχει το όνομα αυτού που επιμελήθηκε το κείμενο.

Γ) Παρουσίαση Λεξικών-Αξιολόγηση (2 ώρες)

Παρουσιάστε τη δουλειά σας στην τάξη, αξιολογήστε και αξιολογηθείτε.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θ. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εφαρμογή πήγε αρκετά καλά. Οι μαθητές έδειξαν ενδιαφέρον. Τα τεχνικά όμως προβλήματα στον χώρο του εργαστηρίου (δυσλειτουργία των Η/Υ του εργαστηρίου, Η/Υ που δεν είχαν διασύνδεση στο διαδίκτυο) αποσυντόνισαν το έργο κάποιων ομάδων, οι οποίες αναγκάστηκαν να ολοκληρώσουν την εργασία τους εκτός σχολικής αίθουσας. Επιπλέον παράγοντας που δυσκόλεψε τους μαθητές ήταν η ελλιπής προεργασία από το σπίτι κάποιων μελών των ομάδων. Τέλος, κάποιες από τις ομάδες δεν προχώρησαν σε τελικές διορθώσεις.

Ι. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΕΠΠΣ. 2003. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο*, ΦΕΚ 303B/13-03-2003.

<http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>.

Κουτσογιάννης, Δ., 2012α. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*.

www.greeklanguage.gr/digitalshool

Κουτσογιάννης, Δ. 2012β. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Α.Π.Θ*, 208-222. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της*

νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μελέτη στο πλαίσιο της Δράσης 62 (Π.3.1.3). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

<http://www.greeklanguage.gr/aboutdigitalschool>.

Κουτσογιάννης, Δ., Μ. Παυλίδου & Ι. Χαλισιάνη. 2011. *Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*.

www.greeklanguage.gr/digitalshool

Lave, J. & E. Wenger. 1991. *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge UK: Cambridge University Press.

Ματσαγγούρας, Η. χ.χ. *Θεωρητικές αρχές και διδακτικές επιλογές*. Ερευνητικές Εργασίες – Project Α΄ Λυκείου. Ψηφιακό Σχολείο.

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/units/?course=DSGL-A107&id=1813>

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011. *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο*. Αθήνα.

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php>